

פרק קדשי מזבח

מתניתין:

פרק זה עוסק בדברי איסור המצטרפין זה עם זה [על אף השוני שביניהם], כדי להשלים שיעור שלם של איסור.

המשנה הראשונה עוסקת בצירוף דברים שונים המשלימים זה את זה לשיעור של איסור מעילה, שהוא בפרוטה, וממנו ממשיכה המשנה לצירוף איסורים אחרים שבתורה.

כל קדשי מזבח מצטרפין זה עם זה למעילה. א-10
אדם הנהנה משני מינים של קדשי מזבח, (528) כגון מחטאת ומאשם, באופן שנהנה מזה בחצי פרוטה, ומזה בחצי פרוטה, מצטרפין יחד לשיעור פרוטה, שהוא שיעור מעילה, וחייב קרן חומש ואשם (529).

וכן מצטרפין לחייב עליהן משום פיגול, אם אכל חצי כזית פיגול מקרבן אחד וחצי כזית פיגול מקרבן אחר.

לגבי תשלום חומש. וכיון שמעילה נלמדת מתרומה, הרי לדעת חכמים, הסוברים ששיעור אכילת תרומה הוא בכזית, הוא הדין שיעור אכילת מעילה הוא בכזית, וחייבים עליה אף על גב שאינו שוה פרוטה.

ונמצא, שלדעת חכמים יש שני דיני מעילה: הנאה, ואכילה. הנאה, שיעורה בפרוטה, ואכילה בכזית. וזו היא כוונת התוס' כאן שכתבו "אם אכל כחצי זית", וזו היא גם כוונתם בצינינם לדרך יח, ששם מבואר הלימוד של מעילה לתרומה. והגר"ח [בספרו על הרמב"ם פרק ח הלכה א] כתב שם בתוך דבריו, שהטעם ששיעור מעילה הוא בפרוטה, ולא בכזית, כיון שיסוד איסור מעילה הוא משום גזל הקדש, ולכן שיעורו הוא בפרוטה כשיעור גזל.

וצריך להוסיף כי על אף שמבואר בכמה מקומות [עיין הערה 5] שבקדשי בדק הבית המעילה היא מטעם גזל מהקדש, מכל מקום, גם קדשי מזבח הם ממוין הקדש, ויתכן גם בהם איסור ושיעור גזל. כי אף על פי שמקור קדושתם הוא קדושה עצמית ולא מחמת שייכותם לגבוה, בכל זאת, כתוצאה מקדושתם הם שייכים במידה מסויימת לגבוה, והנהנה מהם, הרי הוא

528. וכל שכן, חצי שיעור מעולה זו וחצי שיעור מעולה אחרת. [עיין רש"ש, המעיר שלשון התוס' אינה מדוייקת].

529. על פי המיוחס לרש"י ורבינו עובדיה. אבל התוס' כתבו שיש בכך מחלוקת, ויש הסובר ששיעור מעילה הוא בכזית. והיכן מצאו התוס' דעה זו? המסורת הרש"ס מציין את הגמרא לקמן [יח ב]. אך מעיר הרש"ש, שאין שם שום מאן דאמר שמעילה היא בכזית. ואדרבה, בכל המשניות בפרק ההוא נאמר, כדבר הפשוט, ששיעור מעילה הוא בפרוטה.

והעולת שלמה מציין כמה מקורות בש"ס ששיעור מעילה הוא בפרוטה: פסחים [לב ב], כריתות [כג א], שבועות [כא ב, כד ב]. ועוד כתב הרש"ש שכן משמע בירושלמי וברמב"ם. וראה תוס' לקמן [יח א] שכתבו שאפילו אם דיני מעילה נלמדים מתרומה, מכל מקום, אין מעילה כי אם בשיעור פרוטה.

ומחדש הרש"ש [ובפסחים לג א מאריך בכך], שכוונת תוס' כאן היא למחלוקת אבא שאול וחכמים [שם במסכת פסחים] לגבי אכילת תרומה, אם היא בשיעור פרוטה או בשיעור כזית

וכן מצטרפין לנותר וטמא. (530) ולקמן נ"ז
 ב] יבואר שפיגול נותר וטמא מצטרפים זה
 עם זה.

קדשי בדק הבית מצטרפין זה עם זה
 למעילה, (531) לשיעור פרוטה.

קדשי מזבח וקדשי בדק הבית (532) מצטרפין
 זה עם זה למעילה. אם נהנה כשיעור חצי
 פרוטה מקדשי מזבח ומחצי פרוטה מקדשי
 בדק הבית, מעל. לפי שהכל שם אחד,
 "הקדש" (533).

גמרא:

הגמרא מקשה על כפילות לשון המשנה.

השתא יש לומר, כיון שאומרת המשנה
 בסיפא: קדשי מזבח וקדשי בדק הבית, (534)
 מצטרפין, אף על גב דהאי קדושת הגוף והאי
 קדושת דמים, ואינם ממש קדושה אחת,
 ואפילו הכי, מצטרפין זה עם זה הואיל
 ושניהם נקראים "הקדש". אם כן, קדשי מזבח
 עם קדשי מזבח, מיבעיא?! וכי הוצרכה
 המשנה להשמיענו שהם מצטרפין?! (535)

הגוף שהתשלום הוא על עצם ההנאה, לבין
 קדושת דמים שהוא מטעם גזל. ולעיל [הערה
 529] מבואר דעת הגר"ח, שגם חיוב תשלומי
 קדושת מזבח הוא מטעם גזל. ועיין בהערות ספר
 כנסת הראשונים, המוכיח כן מכמה מקומות
 בש"ס.

534. גירסת השיטה מקובצת.

535. הקשו התוס' על קושית הגמרא: הלא זו
 דרכה של המשנה לשנות בדרך "לא זו אף זו",
 כלומר, מקודם את הפשוט ואחר כך את
 המחודש, ומה הקשתה הגמרא?

ותירצו: "לא זו אף זו", שייך לומר בשני
 דינים והאחד נלמד מהשני, או שאפשר לדייקן
 מהשני, ואז, מסדרן התנא בדרך "לא זו אף זו",
 מה שאין כן במשנתנו, אם היתה שונה רק את
 הסיפא: "קדשי מזבח מצטרפין לקדשי בדק
 הבית", ובלשון זו נכללים כל אופני
 ההצטרפות: קדשי מזבח עם קדשי מזבח, קדשי
 בדק הבית עם קדשי בדק הבית, וקדשי בדק
 הבית עם קדשי מזבח. לפיכך, מקשה הגמרא,
 שהרישא מיותרת לגמרי, כי בסיפא כבר שנתה
 המשנה במפורש את דין הרישא. ועיין בקרן
 אורה, הטוען שלשון הגמרא לא משמע כדברי
 התוס'.

גזול קדשי גבוה. ועיין לקמן [הערה 553].
 עיין עוד במשנה למלך [תחילת הלכות
 מעילה], הדין על מועל במזיד, שדינו שלוקה,
 מנין שהשיעור הוא בפרוטה.

530. מפירוש המיוחס לרש"י ורבינו גרשום
 ורבינו עובדיה, משמע, שגרסו במשנה ולחייב
 עליהם משום מעלה בחוץ. ועיין בתוס' יום טוב
 ובצאן קדשים. ויבואר בעזה"י במשנה הבאה
 [הערה 551].

531. גירסת השיטה מקובצת.

532. גירסת השיטה מקובצת.

533. כן כתב הקרית ספר על הרמב"ם [פרק
 ה'].

והקשה הגאון רבי שמעון שקאפ [שערי
 ישר שער ג פרק כג] על דברי המפרשים,
 ומקורם מתוס' מסכת כריתות [מבואר בהערה 5]
 ששונה קדושת דמים מקדושת הגוף ביסוד
 הגדרתם, אם כן, למה מצטרפים?

ומבארים המפרשים: לכולי עלמא, בלי שום
 חולק, אין חילוק בעיקר איסור מעילה ושניהם
 קדושה אחת ומצטרפין. אלא, שלגבי חיוב
 התשלומין חילק הנתיבות המשפט בין קדושת

הבית, מצטרפין.

שנינו במשנה: קדשי מזבח מצטרפין זה עם זה למעילה.

אמר רבי ינאי: מחורתא, דבר ברור הוא כי אין חייבין משום מעילה, אלא על קדשי בדק הבית בלבד (538).

מאי טעמא? דאמר קרא [ויקרא ה] **"נפש כי תמעול מעל, וחטאה בשגגה" (539) מקדשי ה"**. ודרשינן: **קדשים המיוחדין לה'**, שהם קדשי בדק הבית, לפי שכולן לה', **יש בהן מעילה. אבל קדשי מזבח, כגון חטאת ואשם, אית**

ומתצינן: אכן, לא הוצרכה המשנה להשמיענו שקדשי מזבח מצטרפין עם קדשי מזבח לשיעור מעילה. אלא **משום דקתני עליה, על קדשי מזבח, שהם מצטרפין לחייב עליהן משום פגול, נותר וטמא, והלכה זו הוצרכה המשנה להשמיענו, כיון דקדשי בדק הבית** (536), **לא שייך בהם פיגול נותר וטמא, משום הכי קא פליגי להו לרישא ולסיפא. ברישא משמיעה המשנה דין צירוף לגבי פיגול נותר וטמא, ודרך אגב שונה המשנה גם דין צירוף לגבי מעילה. וכיון ששנתה דין קדשי מזבח בפני עצמו, שנתה דין קדשי בדק הבית בפני עצמו. (537) ולבסוף חידשה המשנה, שאפילו קדשי מזבח עם קדשי בדק**

536. גירסת השיטה מקובצת.

537. כן מבארים התוס'. והפירוש קדמון מבאר: אם לא היתה המשנה שונה שקדשי בדק הבית מצטרפין עם קדשי בדק הבית, היה מקום לומר, שאינם מצטרפין. הואיל ואינם חמורים כל כך, כמו בקדשי מזבח.

538. השיטה מקובצת מחק מגירסת הגמרא "ועולה".

וכן משמע בתוס' שלא היה כתוב בגירסתם. מפני שלפי הוה אמינא זו, גם עולה איננה לגמרי מ"קדשי ה'", מאחר שעורה ניתנת לכהנים. אלא, שבמסכת תמורה [לב ב] אמר רבי ינאי עצמו "אין מעילה מפורשת מן התורה אלא בעולה [ובפירוש א מוסיף: וקטרת] בלבד, שנאמר: נפש כי תמעול מעל וחטאה בשגגה מקדשי ה', המיוחדין לה'".

ומבארים התוס', שאין סתירה בין שתי הסוגיות. כי בסוגיא היא סובר רבי ינאי שהגדרת "קדשי ה'" היא: **הקרבין לה'**, לפיכך עולה שהיא כליל לה' מוגדרת כקדשי ה',

ומועלין בה מן התורה, לאפוקי שאר הקרבנות שיש בהן חלק לכהנים ולבעלים. ומה שאמר כאן "אלא על קדשי בדק הבית", לא בא לאפוקי "עולה", אלא בא לומר שקדשי בדק הבית הם בודאי מקדשי ה', ואילו קדשי מזבח, יש מהן קדשי ה', כמו עולה ודוגמתה, ויש מהן שאינם מקדשי ה'.

ועל פי הדברים האלו, תתורץ קושית האחרונים, למה לא הביאה הגמרא להקשות מהמשנה [כריתות יג ב] "יש אוכל אכילה אחת וכולהו", ושם אי אפשר לתרץ שהוא רק מדרבנן, שהרי המשנה מחייבת להביא קרבן אשם, מוכרח שהוא מן התורה. אבל לפי דברי התוס', אתי שפיר, מפני ששם יתכן שמדובר בעולה. ועיין פירוש ב.

וצריך להוסיף שכל הקושיות של הגמרא, הן מסתימות הלשון "קדשי קדשים" "קדשים" שמתו. ולא מצדם הדין, כי בקל יכול לתרץ שמדובר בעולה. וכן כתב הקרן אורה.

539. גירסת השיטה מקובצת.

בהו יש בהם חלק לכהנים, ושאר הקרבנות, אית בהו חלק לבעלים, ואינם לגמרי "לה", הילכך אין בהן מעילה.

הגמרא הבינה את דברי רבי ינאי כפשוטם, שאין מעילה כלל בקדשי מזבח. ועל כן, מביאה הגמרא כמה משניות וברייתא ומאמרי אמוראים להפריך את דבריו.

תנן שנינו במשנתנו: קדשי מזבח מצטרפין זה עם זה למעילה. ומוכח שמועלין בקדשי מזבח. וקשה על דברי רבי ינאי?

ומתריצין: אכן, אין בהם מעילה מן התורה, ומה שאמרה המשנה שיש בהן מעילה, היינו: מעילה מדרבנן.

ומקשינן ממה ששנינו [בתחילת המסכת]: קדשי קדשים ששחטן בדרום, מועלים בהן. מוכח, שמועלין בקדשי מזבח. וקשה על דברי רבי ינאי?

ומתריצין⁽⁵⁴⁰⁾: הכא נמי מועלים מדרבנן.

ומקשינן: תנן, שנינו [בפרק הבא]: הנהנה מן החטאת, כשהיא חיה לא מעל עד שיפגום, כשהיא מתה, כיון שנהנה כל שהוא מעל [ושם יבואר]. ומוכח, שמועלין בחטאת, והיא מקדשי מזבח. וקשה על דברי רבי ינאי?

ומתריצין: מדרבנן⁽⁵⁴¹⁾.

ומקשינן: ומדאורייתא לא, וכי אין מועלין בקדשי מזבח מן התורה?!

והתניא, הלא שנינו ברייתא: רבי אומר: אמרה התורה [ויקרא ג] "כל חלב לה", ודרשינן: לרבות אימורי קדשים קלים למעילה, הרי שמועלין מן התורה אפילו באימורי קדשים קלים. וקשה על דברי רבי ינאי⁽⁵⁴²⁾?

ומתריצין: מדרבנן.

ומקשינן: והא קרא קא נסיב לה! הרי רבי דורש זאת מן דרש הכתוב, ואיך אפשר לומר שהוא מדרבנן?

ומתריצין: אכן, המעילה היא מדרבנן, ודרשת המקרא, אסמכתא בעלמא היא, חכמים הסמיכו את דבריהם על דרשות המקרא, ומכל מקום, אין מועלין מן התורה.

ומקשינן: והא אמר עולא אמר רבי יוחנן: קדשים שמתו יצאו ידי מעילה דבר תורה⁽⁵⁴³⁾. ומשמע, שבחייהם יש להם מעילה מן התורה?

והמקשן מבאר את דברי רבי יוחנן: במאי,

540. גירסת השיטה מקובצת.

541. האמת, שהגמרא יכלה להקשות מהרבה משניות, ובפרט בפרק שני, ששם נאמר במפורש: חטאת אשם וכל הקרבנות. ברכת הזבח.

542. התוס' מביאים בשם "יש מפרשים", שאינם גורסים קושיא זו, אלא מבארים קושיא

הגמרא "והא קרא קנסיב להו", וקושיא הגמרא היא: הרי רבי ינאי עצמו דרש במסכת חולין [ק"ז א] מפסוק אחר, עיין שם, שיש מעילה בקדשי מזבח.

והתוס' שוללים גירסא זו, מפני שהמקשן ידע גם ידע שדרשה ההיא, אסמכתא בעלמא היא.

543. מבואר לעיל באריכות [ב א יב א].

באיזה קדשים אמר רבי יוחנן שיצאו מידי מעילה במיתתם? אילימא, אם תאמר: בקדשי בדק הבית, לא יתכן לומר כן, כי

אפילו כי מתו, נמי, למה יצאו מידי מעילה? לא יהא אלא דאקדיש אשפה, במה דינו שונה ממקדיש אשפה (544)?

544. העמדה והערכה

התוס' מאריכים כאן בכמה יסודות הלכות מעילה:

אמרה התורה [ויקרא כז] בפרשת פדיון קדשים "והעמיד את הבהמה לפני הכהן, והעריך הכהן אותה". ודרשו מכאן חכמים [תמורה לג א], כי לפני שפודים בהמה מקדושתה, צריכים להעמידה על רגליה ויעריכנה הכהן [או בית דין, עיין רמב"ם הלכות ערכין פרק ה הלכה יב]. וכל שטעון העמדה והערכה, אם מת אינו נפדה. הואיל ואינו ראוי לעמוד, אינו ראוי להערכה.

על כן, הקשה רבינו חיים כהן, מובא בתוס', לפי הוה אמינא זו, שקדשים שמתו מדובר בקדשי בדק הבית, איך אמרה הגמרא, שדינם כאשפה, הלא הבדל גדול בין קדשים שמתו לאשפה,

אשפה, יש לה פדיון, ויש בה שווי להקדש, כאשר תימכר ודמיה יפלו להקדש, לפיכך מועלין בה. מה שאין כן קדשים שמתו, אין להם פדיון, הואיל ואינם בני העמדה והערכה. אם כן, אינם שוים להקדש כלום, ולמה ימעלו בהם? ותירצו: שמא סובר עולא אמר רבי יוחנן שאמר "קדשים שמתו וכולהו", לדעת הגמרא כאן, כמאן דאמר הסובר שקדשי בדק הבית יש להם פדיון אף בלי העמדה והערכה. וממילא, קדשים שמתו נפדים [לפי הוה אמינא זו שמדובר בקדשי בדק הבית], ויש בהם שווי להקדש. [ועיין רש"ש].

עוד תירצו התוס', שבהחלט יתכן שקדשים אלו כבר נערכו בחייהם בהעמדה, ולא הספיקו לפדותן עד שמתו, ועליהם אמר עולא בשם רבי יוחנן שיצאו מידי מעילה מן התורה, ועל כך הקשה המקשן, "לא יהא אלא כאשפה".

הגאון רבי עקיבא איגר, מציין לתוס' חולין, ושם מבואר שצריך העמדה בשעת פדייה. וממילא, קשה על תירוצו התוס'.

ועיין ברש"ש, המתרץ, שאין כאן דין שצריך ליפדות בשעת העמדה והערכה [תוך כדי דיבור!], אלא בהיפך, שתהא הערכה בשעה שהיא ראויה ליפדות [עיין שם שמדובר בגיזה שאינה יכולה להיפדות כיון שאסור לגזוזה, ולכן, לא מועיל העמדתה והערכתה], ולפיכך, כאן לפי תירוצו התוס', בחייה, כיון שהיתה קדושה רק קדושת דמים, והיתה ראויה להיפדות, והעמידה והעריכה, קיימו בה "העמדה והערכה", ואף אחרי שמתה יש לה פדיון. ועיין במשנה למלך [פרק ה מהלכות ערכין הלכה יב] ובשער המלך [הלכות בכורים פרק י הלכה ב] ובשו"ת דבר אברהם [חלק ב סימן כד] ואור שמח [הלכות מעילה פרק ה הלכה י].

וכתב הרמב"ם [פרק ג מהלכות מעילה הלכה א] "קדשי מזבח שמתו יצאו מידי מעילה דבר תורה. אבל מועלין בהן מדברי סופרים". ומדייק הכסף משנה: אמאי נקט רבינו קדשי מזבח, הלא רבי יוחנן אמר סתם "קדשים שמתו".

ומתרץ, שהרמב"ם כתב כן לחידוש, שאפילו קדשי מזבח שקדושתן חמורה, פקעה קדושתן כשמתו, וכל שכן קדשי בדק הבית. ועוד תירץ, משום שכל הפרק הוא עוסק בקדשי מזבח, לכן פותח את הפרק בקדשי מזבח.

ותמה עליו הברכת הזבח, וכן בגליון הגרע"א על הכס"מ [ועיין בקרן אורה], הלא ברור שהרמב"ם כתב כן בדוקא, כמו שאמרה הגמרא כאן, שבקדשי בדק הבית, אין חילוק בין בחייהם לבין במיתתם, הואיל ומכל מקום, שוים

אילו אקדיש אשפה לבדק הבית (545) האם

לאו, מי לית בה מעילה? ! ולמה יצאו מידי

הם להקדש לא פחות מאשפה?

אבל, הקשו האחרונים, הרמב"ם פסק במפורש [שם בהלכות ערכין], דקדשי בדק הבית הם בכלל העמדה והערכה. אם כן, חוזרת הקושיא על הרמב"ם, הרי במיתתם אינם שווים כלום, אפילו לא כאשפה, הואיל ואינם ראויים להעמדה והערכה, ולמה סובר הרמב"ם [לפי הברכת הזבח, וכפשטות לשונן] שמועלים בהם כשמתו?

ותירץ הגר"ח [בספרו על הרמב"ם שם], שהרמב"ם סובר, שרק בקדשי מזבח [או בקדשי קדושת דמים למזבח] שייך לומר שאם מתו יצאו מידי מעילה, הואיל ועיקר קדושתן הוא "למצותן", ולכן, כשמתו ואינם ראויין למצותן פקעה מהם קדושתם, ואינם מ"קדשי ה'", ואין בהם מעילה,

מה שאין כן, בקדשי בדק הבית, כל קדושתם הוא מפני שהם קנינים של הקדש. לפיכך, לא שייך לומר בהם שבמיתתם נעשית מצותן ופקעה מהן קדושתן, כיון שמכל מקום קנין גבוה הם.

והגר"ז [במכתב בסוף ספרו על הרמב"ם] נשאל על הגר"ח, שדבריו נסתרים, מגמרא מפורשת במסכת פסחים [כט א], ושם נאמר שאין מועלין בחמץ של הקדש בפסח, משום שאינו ראוי לפדיון, עיין שם בסוגיא, ושם בודאי מדובר בקדשי קדושת דמים? וכן תמה בגליונות חזון איש על חידושי רבינו חיים הלוי.

וכתב הגרי"ז, מה שאין מועלין בחמץ בפסח של הקדש, הוא משום שאינם שוים פרוטה כמו שכתבו התוס' בכריתות [מובא בהערה 5], ולא משום שפקעה מהם קדושתם בעת איסורם בהנאה.

אבל עדיין יש לעיין, אם כן, קדשים שמתו, גם כן אינם שוים כלום לדברי הרמב"ם, הסובר שאינם נפדים הואיל ואינם בהעמדה והערכה?

וכתב הקהלות יעקב [סימן ו] על פי דברי האחיזעור [חלק יורה דעה סימן מ"ו], וכן כתבו התקנת עזרא, שחילוק גדול יש בין חמץ בפסח לבין קדשים שמתו ואינם בני העמדה והערכה. כי חמץ בפסח, אינו שוה כלום אף אם הוא של חולין, מחמת איסורו בהנאה, הלכך אין לו שום שווי, ואף כשימעל ויצא לחולין [כדין קדשי בדק הבית היוצאים לחולין על ידי מעילה] גם כן לא יהיה שווה כלום, הלכך אין מועלין בו. מה שאין כן קדשים שמתו, שכל חסרונם וחוסר שוויים הוא מפאת הקדשם, ואילו לא שהיו מוקדשים, היו שוים. הלכך, אי אפשר לומר שמתוך מעלת קדושתם ייגרם היותם מחוסרי שווי, ובעקבות זאת לא תהיה להם מעילה! ועיין באור שמח [פרק ה מהלכות מעילה הלכה י'].

וגמרא שם בפסחים מוכח, שדין "אין פודין את הקדשים להאכילן לכלבים" שייך גם בקדשי בדק הבית. כגון: טריפה [שישנה בהעמדה והערכה]. ואם כן, מקשים התוס': בשלמא אשפה, מועלים בה, מפני שיש בה שווי להקדש הואיל ויש לה פדיון. אבל בהמות קדשי בדק הבית, שאין פודים אותן להאכילן לכלבים, אם כן, אין להם שווי, ולמה רצתה הגמרא לומר, שמועלין בהם.

ותירצו התוס' [על פי השיטה מקובצת]: יש להבדיל בין קדשי מזבח לקדשי דמים. קדשי מזבח, אין פודין אותן להאכילן לכלבים מן התורה, הלכך, דין הוא שאין פודין אותן גם לצורך שאר הנאות. מה שאין כן, קדשי קדושת דמים, שכל האיסור לפדותן הוא מדרבנן, משום בזיון קדשים, הלכך, רק לאכילת כלבים, אינן נפדין, אבל לשאר הנאות, נפדין. לפיכך, אמרה הגמרא שמועלין בהם, כי יש להם שווי להקדש להימכר לצורך שאר הנאות.

545. גירסת השיטה מקובצת.

מעילה במיתתם?

אלא, לעולם, דברי רבי יוחנן הם בקדשי מזבח, ועליהם אמר שכאשר מתו יצאו מידי מעילה, ומוכח שכל עוד שלא מתו, נמי מדאורייתא אית בהו מעילה (546). וקשה, הרי מוכח שלא כדברי רבי ינאי?

ומתצינן: **אלא, ודאי, גם רבי ינאי מודה שמועלין מן התורה בקדשי מזבח. ונדרש ממה שנאמר "כל" (547) חלב לה"** (548),

והכי קא אמרי רבי רבי ינאי, וכן פירשו בישיבת רבי ינאי את דבריו: מהאי קרא, ממקרא זה: "קדשי ה'", קדשי בודק הבית שמעינן, ואילו קדשי מזבח לא שמעינן מינה,

לא נשמע מ"מקרא זה", דין מעילה בקדשי מזבח, מפני שאינם לגמרי "קדשי ה'", מאחר שיש בהם חלק לכהנים וחלק לבעלים.

ואילו ממקרא אחר "כל חלב לה" דרשינן לדין מעילה בקדשי מזבח.

מתניתין:

טו-ב

המשנה ממשיכה לבאר דין צירוף מעילה. במשנה הקודמת למדנו רק צירוף הבשר בשני קרבנות, ובאה המשנה לחדש, שגם שאר חלקי הקרבן מצטרפין, ואפילו המנחות והנסכים (549).

546. גירסת השיטה מקובצת, ועיין גירסת הב"ח, והם הם הדברים.

547. כן כתבו התוס'.

ובפירוש מיוחס לרש"י, דורשה ממה שנאמר [ויקרא כב] "ואיש כי יאכל קודש בשגגה", שבא לרבות כל הקדשים, ואפילו קדשי מזבח. ועיין רש"ש ובהידושי בן אריה.

ובפירוש א ובפירוש קדמון הביאו מקרא אחר [ויקרא ה]: "ואת אשר חטא מן הקודש ישלם", ומשמע קדשים סתם בין קדשי מזבח בין קדשי בודק הבית.

548. כן כתבו התוס' שנדרש מ"כל חלב לה". ובתוס' יש כמה גירסאות, ועיין בקרן אורה שמתקשה בהסברת הדרשה.

וכפי הנראה מהשיטה מקובצת [הקרן אורה אינו מביא את השיטה מקובצת] הביאור הוא כך:

בתורה נאמר "מקדשי ה'". וסברה הגמרא שבא למעט קדשי מזבח, הואיל ואינם כליל לה'.

כלומר, הוא מיעוט כללי, מפני שלא מסתבר לחלק בקרבן עצמו, בין חלקיו שהם לשמים לחלקיו שהם לכהנים ולבעלים.

והשתא, במסקנא, מוכיחה הגמרא, שמוכרחים לחלק בין חלקי הבהמה המיועדים לה' לבין חלקיו שהם לבעלים, שהרי כך אמרה התורה. "כל חלב לה'", לרבות אימורי קדשים קלים.

אם כן, גם בקדשי קדשים, נחלק בין חלקיו השונים.

ומה שהתורה אמרה מ"קדשי ה'", בא לחלק בין חלקיו, ולמעט הבשר אחרי זריקת דמים משעה שיש בהן היתר לכהנים, ולרבות את הבשר לפני זריקת דמים, כל זמן היותם "קדשי ה'".

נמצא ד"קדשי ה'", בא להדגיש את אופן המעילה, ולא בא כמיעוט כללי לכל קדשי המזבח.

549. תוס' זבחים קט א.